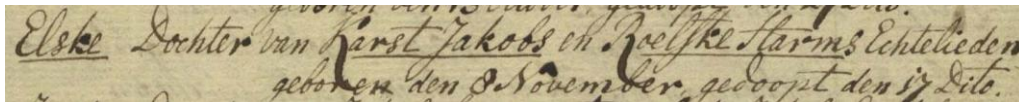

Elske van der Kaap

Albert van der Kaap

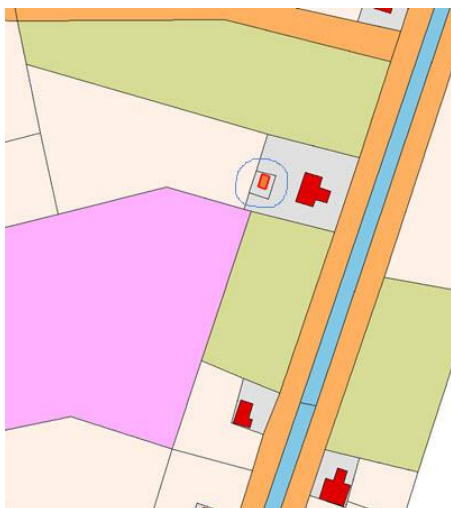
Elske van der Kaap werd, als tweede kind van Karst Jacobs en Roelfke Harms (in de overlijdensakte van Elske wordt als achternaam van Roelfke Mulder vermeld), geboren op 8 november 1799 in Tolbert. Negen dagen later, op 17 november 1799, werd zij in die plaats gedoopt. Elske heeft een oudere broer (Harm) en drie jongere broers en vijf jongere zussen.

Elske was mijn oudgrootmoeder. Dat ik haar achternaam draag is bijzonder, want zeker in die tijd was het vanzelfsprekend dat kinderen de achternaam van de vader kregen. Al haar kinderen heetten dan ook Van der Lei, allen op één na. Haar oudste zoon, Gerrit Hendriks, kreeg de achternaam Van der Kaap.

Toen Elske, op 23 maart 1828, 's middags om vijf uur, met de zes jaar jongere Louwe Luitzens van der Lei (1805 Noorderdrachten - 17 januari 1848 Marum) trouwde, had zij al een zoon. In dergelijke gevallen werd het kind (of de kinderen) dan meestal bij het huwelijk geëcht, maar niet Gerrit Hendriks. Hij was dan ook niet de zoon van Louwe. Toen Elske met hem trouwde was Gerrit al zes jaar en daarom droeg, hij, als enige van haar kinderen haar meisjesnaam. In de volgende paragraaf wordt verteld wie dan wel zijn vader was. Haar andere kinderen dragen de naam Van der Lei. De naam die de ouders van haar man, Luitzen Harmens van der Lei en Tolke Louwes Pinkster, in 1811 hadden aangenomen. De naam Van der Lei wordt later (ook in officiële documenten) ook vaak als Van der Ley geschreven.

Voor haar huwelijk met Louwe woonde Elske, met haar zoon Gerrit, in een klein huisje achter op het erf van haar oudste broer Harm, naast het huis van haar vader (Oostindie 112 in Zevenhuizen). Ook na haar huwelijk blijft zij daar aanvankelijk wonen.

De eerste drie kinderen uit hun huwelijk, Tolke, Luitzen en Roelfke, worden daar geboren. Hun vierde kind, Karst, wordt in 1837 echter geboren in Niebert (Marum). Daar worden ook Martje, Sake en Jacobje geboren. De jongste kinderen worden niet oud. Sake, geboren op 10 januari 1840, sterft op 21 september 1866, 26 jaar oud. Hij was soldaat van beroep en liet 2 gulden 26 na. Zij zusje Jacobje, geboren op 19 maart 1842, sterft op 18 januari 1861 in Groningen. Gezien de plaats van overlijden is het niet onmogelijk dat zij in het ziekenhuis is gestorven.

Als Elske, op 16 april 1859 's ochtends om half elf, overlijdt, woont zij in Nuis. Zij is dan al 11 jaar weduwe.

Nuis

Tussen Marum en Leek, in het Groningse Westerkwartier, ligt Nuis. In 1859, het jaar waarin Elske overleed, telde het 477 inwoners. In de negentiende eeuw was het een welvarend dorp. Er lagen aanzienlijke boerderijen waarvan de Fossemaherd samen met de Harkemaplaats en de Heringheplaats uitgroeide tot de Coendersborg.

De Coendersborg.

Een andere grote boerderij was de Offeringaheerd. Daarnaast had het dorp in die tijd ook drie molens; een korenmolen (stellingmoelen) op het perceel direct ten oosten van de brede school 't Sterrenpad, aan de Oudeweg tussen de Fossemalaan en de Van Teijenslaan stond een boekweitmolen. De derde molen, een watermolen en waarschijnlijk een spinnenkop of een wipmolen, stond op een sloot naast de Schipsloot. De molen was eigendom van Benedictus van Teyens.

Aan de westkant van het dorp staat de hervormde kerk van Nuis. De kerk is een middeleeuwse zaalkerk uit de 13e eeuw en is grotendeels in romanogotische stijl opgetrokken. Deze stijl komt zeer weinig voor in deze streek. De kerk bevindt zich op een opgeworpen heuvel die ook zeer beeldbepalend is voor het dorp. Het interieur is erg beïnvloed door de bewoners van de Coendersborg. Zo bevinden zich in de kerk twaalf rouwborden van de families Van Teyens en Fockens.

Nederlands Hervormde kerk in Nuis. Door Hardscarf - Eigen werk, CC BY-SA 3.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=15622372>.

In het jaar duizend achthonderd negen en vijftig, den *achttienden* der maand
April, zijn voor ons *Burgemeester* _____,
Ambtenaar van den Burgerlijken Stand der gemeente *Harsum* _____, Arron-
dissement en Provincie *Groningen*, verschenen *Kornelis Jans Haren,*
berg. _____, oud *vijfen vyftig* jaren, van
beroep *landbouwer*, wonende te *Nuis* _____,
van de overledene, en *Oege Ates Adema*, oud
vijfenveertig jaren, van beroep *Winkelier*, wonende te
Nuis _____, *na buur* _____ van de overledene, welke ons
hebben verklaard, dat op den *zestienden* der maand *April* _____,
des jaars duizend achthonderd negen en vijftig, des *voornedlags* _____ te
half elf uur, binnen deze gemeente, en wel te *Nuis* _____, is
overleden *Elste Karstens van der Kaap* oud *meurestig*
jaren, van beroep *arbijster*. _____, laatst gewoond hebbende te
Nuis, geboren te *Tolbert*, weduwe van *Louwe Leetjens*
vander Lee, dochter van *Karst Jacobs van der Kaap*
en *Baetjke Harms Mulder*, beide overleden: _____